

ASPECTE ALE PREDĂRII ISTORIEI ȘI FILOSOFIEI CULTURII

ASPECTS OF TEACHING THE HISTORY AND PHILOSOPHY OF CULTURE

VIORICA ADEROV,
conferențiar universitar, doctor,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Autoarea reflectează asupra problemelor în procesul de predare a istoriei și filosofiei culturii. Se menționează valoarea cognitivă, formativă a disciplinelor, importanța acestora pentru formarea științifică și spirituală a viitorilor culturologi și manageri artistici. Se enunță principiile de structurare a conținutului cursurilor, se evidențiază trăsăturile distinctive, specifice, precum și zonele de interferență a istoriei și filosofiei culturii.

Disciplinele oferă studenților repere teoretice pentru înțelegerea fenomenului cultural contemporan. Autoarea propune procedee, tehnici de predare pentru a ajuta studentul să-și formeze cadrul și exercițiul gândirii organizate, bazată pe o terminologie însușită corect, să dobândească proprietatea noțiunilor folosite. Pentru a impulsiona gândirea studentului spre încercări de grupare flexibilă a cunoștințelor în funcție de o problemă a fost elaborat un test care elucidează tranziția de la o epocă antică la cea medievală (se anexează).

Cuvintele-cheie: istorie, filosofie, cultură, cunoaștere, educație, analiză, epocă, eveniment, semnificație.

The author meditates on the problems of teaching the history and philosophy of culture. Mention is made of the cognitive, formative importance of cultures, their utility for the scientific and spiritual formation of the future culturologists and artistic managers.

The article states the principles of structuring the contents of the courses and brings out the distinctive specific features and the zones of interference of the history and philosophy of culture.

The author considers the necessity of giving the students theoretical indications for understanding the contemporary cultural phenomenon. With this purpose are suggested techniques, procedures of teaching the subject in order to help the student form his background and the exercise of thinking based on correctly learned terminology and to assimilate the characteristics of the used notions.

In order to give an impulse to the student's thinking towards attempts to flexibly group their knowledge, depending on a problem, a test that reflects the transition from antique to medieval culture has been worked out (it is annexed).

Keywords: history, philosophy, culture, knowledge, education, analysis, time, event, meaning.

Instruirea culturologilor și managerilor culturali include și studiul disciplinelor fundamentale Istoria culturii universale și Filosofia culturii ce reprezintă modalitatea științifică de abordare și investi-gare a unei realități socio-umane complexe, cultura și civilizația.

Dacă pentru studenții de la alte specialități disciplinele sunt utile contribuind la dezvoltarea nive-lului de cultură generală și găsirea reperelor pentru formarea unei noi concepții de viață mai apropiate de marile idealuri ale umanității, pentru studenții noștri cursurile sunt un necesar și imperios instru-ment cognitiv, formativ.

Problematica cursurilor este diversă și complexă. Toate temele sunt utile pentru construcția științifică și spirituală a viitorilor culturologi și manageri artistici. Pentru a avea capacitatea de a analiza fenomenul cultural în multidimensionalitatea sa, să abordeze conceptual și metodologic cultura contemporană, să efectueze analiza tendințelor, ideilor culturii, să însușească și să aplice aparatul metodologic nou și instru-mentele de cercetare pentru a se orienta în universul atât de divers al manifestărilor culturale de azi, absol-ventul acestui profil trebuie să fie un riguros și sensibil cunoscător al istoriei și filosofiei culturii.

Compartimentul Istoria culturii ne furnizează material faptic, date esențiale legate de apariția și evoluția marilor culturi și civilizații punând în evidență specificul fiecăruia și principalele influențe pe care le-au primit s-au exercitat.

Pentru a spori interesul studenților nu am conceput cursul ca pe o dogmă. Încercăm să abordăm mo-mentele semnificative din istoria culturii nu numai din dorința de a cunoaște și a face cunoscute aceste grandioase realizări ale geniului uman, dar încercăm să subordonăm această „Întoarcere în timp”, nevoii de a explica actualele noastre structuri de gândire și simțire, prin structurile pregătitoare și constitutive lor.

Filosofia culturii răspunde nevoii de cunoaștere prin elaborarea imaginii de ansamblu despre fe-nomenele culturale privite în totalitatea lor. Prin generalizarea teoretică a datelor oferite de cercetarea științifică, istorică, de practică se elaborează concepția sintetică de extremă abstracție și generalitate.

Reflecția filosofică adaugă planului cognitiv alte planuri cum ar fi planul atitudinal, planul axiolo-gic, planul prospectiv.

Filosofia culturii oferă studenților repere teoretice pentru înțelegerea fenomenului cultural con-temporan. Abordările de ordin cultural și metodologic sunt completate cu analiza unor fenomene și tendințe ale culturii contemporane, cu scopul de a furniza studenților instrumente de cercetare și un ghid pentru a se orienta în universul atât de divers al manifestărilor culturale de azi.

Studenților li se oferă definiții fundamentale pentru a opera cu ele și la disciplina Istoria culturii (om, natură, valoare, cultură, civilizație) etc.

În acest scop este necesară stabilirea obiectivelor studiului propus și a procedeele adecvate pen-tru cuprinderea și organizarea mentală necesară înțelegerii problemelor.

Studentul trebuie să-și formeze cadrul și exercițiul gândirii organizate bazată pe o terminologie însușită corect, să dobândească proprietatea noțiunilor folosite. Aceasta presupune să tratăm diferit termenii curent folosiți, uneori inadecvat, prin accepțiunile date de specialiști. Sigur că asemenea interpretări pot să difere și, atunci, vom reține pe cele mai proprii problematici studiate de noi. Vom încerca să propunem studentului variate înțelesuri ale conceptelor folosite, considerând că sunt pen-tru el niște provocări, niște sugestii, le pot amenda justificând în cunoștință de cauză.

Un obiectiv important pentru noi îl constituie căutarea de procedee de predare a istoriei culturii.

Privit în contextul social al ultimului deceniu al secolului trecut, cursul era important în planul

reconstrucției spirituale și intelectuale. Multor generații le-a fost îngădit accesul la cunoașterea valorilor culturii universale. Necesitatea de a întreprinde în acest domeniu o repartiție era imperios resimțită și cursul trezea interes și era studiat riguros. Dar odată cu extinderea sistemului mediatic accesul la cunoașterea culturii universale a fost deblocat și interesul pentru această materie s-a diminuat.

Fixarea, observarea efectelor schimbărilor deja produse asupra calității și competențelor absolvenților a scos în evidență cunoașterea materiei de o manieră superficială.

Am încercat să evităm abordarea sumară pentru a-i forma studentului o imagine cât mai amplă și clară a diferitelor tipuri de cultură. Acest fapt a dus la fragmentarea conținutului. Acumularea de informație, date, evenimente, personaje zăpăcea și plictisea studentul.

A trebuit să insist asupra unei noi structurări, organizări și problematizări a materiei. Am încercat să evităm simpla enumerare a informației de bază. Parcurgând principalele momente din istoria culturii, am pus accentul pe evoluția ideilor, mișcarea spiritului, care constituie elementul sudant și realizează o legătură între teme, trezind interesul pentru domeniile ce inspiră gândirea și acțiunea oamenilor sub aspect individual și colectiv. Astfel, am evitat fragmentarea, disecarea exagerată a evenimentelor pentru o mai bună înțelegere a culturilor și civilizațiilor.

Deși nu am reușit întru totul, dorim să impulsionăm gândirea studentului spre încercări de grupare flexibilă a cunoștințelor în funcție de o problemă. Spre exemplu pentru a demonstra procesul de geneză și dezvoltare culturală, tranziția de la o epocă de cultură la alta, traiectoria dezintegrării ei, procesul de devenire a culturii, elementele de continuitate și discontinuitate culturală, am stăruit asupra tranziției de la antichitate la Evul Mediu, detaliind momentele importate în devenirea ei.

Întrucât a rezultat o materie voluminoasă, fără momente spectaculoase și atractive, am decis să elaborez un test pentru a stimula studentul să însușească materia (se anexează).

Sintezele istorice sunt prezentate ca trunchiuri temporale și teritoriale configurate – fără a neglija legăturile ce au existat între ele.

Se fac ilustrații privind operele, personalitățile și realizările proeminente în cadrul marilor culturi ce fac astăzi parte din patrimoniul universal.

TEST

la examenul *Istoria culturii universale*
anul II, învățământ la zi

1. **Enumerați diviziunile general acceptate ale Evului Mediu.**
2. **Care sunt factorii componenți ai Evului Mediu?**
 - a) elementul greco-latin;
 - b) aportul popoarelor germanice;
 - c) epoca neo-babiloniană;
 - d) umanismul renescentist;
 - e) ideologia creștină instituționalizată;
 - f) cultul lui Iahwe;
 - g) aportul celtic, bizantin și arab.
3. **Ce state au întemeiat popoarele migratorii în Evul Mediu timpuriu?**
 - a) Regatul vizigot în Spania;
 - b) Regatul anglo-saxon în Britania;
 - c) Regatul Akkad în Mesopotamia;
 - d) Regatul și imperiul macedonian
 - e) Regatul vikingilor în zona scandinavă;
 - f) Normanzii în Sicilia;
 - g) Regatul francilor (Galia romană, zone întinse din Germania și Italia);
 - h) Slavii în răsăritul și sud-estul european;
 - i) Geto-dacii în spațiul carpato-danubo-balcanic.

- 4. Care sunt cele 2 tipuri de mănăstiri din orânduirea bisericii catolice?**
 - a) Bazilica;
 - b) Abația;
 - c) Castrumul;
 - d) Pollisul;
 - e) Prioratul.
- 5. Cine este fondatorul monahismului occidental?**
 - a) Marcus Antonius;
 - b) Nicodim de la Tismana;
 - c) Benedict din Norcia;
 - d) Papa Grigore al VII.
- 6. Care sunt principiile fundamentale ale „regulii benedictine”?**
 - a) pietatea;
 - b) hedonismul;
 - c) plăcerile trupești;
 - d) supunerea;
 - e) castitatea;
 - f) bogăția;
 - g) sărăcia;
 - h) demnitatea umană;
 - i) umilința;
 - j) egoismul
 - k) caritatea;
 - l) viața dusă în comunitate.
- 7. Ce scop urmărește monahismul celților creștini?**
 - a) deșteptarea conștiinței naționale;
 - b) evanghelizarea populației necreștine;
 - c) eliberarea Ierusalimului, a Sfântului mormânt de sub ocupația păgânilor musulmani.
- 8. Care este fundamentul spiritual al monahismului Clunisian?**
 - a) umilință;
 - b) asceză;
 - c) acțiuni de caritate;
 - d) deschidere spre lume;
 - e) relații diplomatice;
 - f) viață intelectuală
- 9. Cine este fondator al ordinului Cisterican?**
 - a) Vasile cel Mare;
 - b) Athanasie din Alexandria;
 - c) Bernard de Clerveaux.
- 10. Numiți ordinele „călugărilor cerșetori”.**
 - a) Ordinul Dominican,
 - b) Ordinul Cluniscan;
 - c) Ordinul Francisian;
 - d) Ordinul Templierilor.
- 11. Definiți feudalismul sub aspect politic, social și juridic.**
- 12. În ce secol se naște orașul medieval „Burgul”?**
 - a) sec. V;
 - b) sec. IX;

c) sec. VII.

13. Ce sunt cruciadele? Câte au fost la număr?

14. În timpul cărei cruciade Constantinopolul a fost ocupat și jefuit?

d) Cruciada a II (1147 – 1148);

e) Cruciada a III (1189 – 1192);

f) Cruciada a IV (1202 – 1204).

15. Cruciadele au dus la realizarea scopurilor propuse?

a) DA b) NU

16. Ce lucrare importantă pentru învățământul Evului Mediu scrie retorul Martianus Capella?

a. „Enciclopedia alegorică a celor „șapte arte”;

b. „Etimologiile”;

c. „Lexiconul Suidas”.

17. Care este rolul Africii de Nord la pregătirea atmosferei și condițiilor de lucru a umanismului medieval de mai târziu?

18. Cine este regele ostrogot care a manifestat respect pentru tradițiile culturii antice și a promovat o politică de protejare a culturii la sfârșitul sec. al V-lea?

a. Carol cel Mare;

b. Pepin cel scurt;

c. Teoderic cel Mare;

d. Ludovic cel Pios.

19. Numiți Consilierii politici și culturali ai regelui ostrogot Teoderic cel Mare.

a. Georgios Pisides,

b. Alcuin

c. Boethius;

d. Beda Venerabilul;

e. Cassiodor.

20. Cum se intitulează opera fundamentală a lui Gregoir de Tours?

a. Cântecul Cidului

b. Istoria Francilor în 15 volume;

c. Divina Comedie.

21. Cine a fost marele propagator al culturii Antice în Spania?

a. Tacitus;

b. Pierre Abelard;

c. Isidor din Sevilla;

d. Toma D Aquino;

22. Cine este autorul mării enciclopedii a Evului Mediu „Etimologiile”? Ce conține această lucrare?

23. Care este factorul ce joacă un rol important în conservarea civilizației greco-latine în Irlanda?

a. Monahismul irlandez;

b. Conștiința națională;

c. Umanismul renașcentist.

24. Cum se numește epoca (sec.VIII-IX) considerată începutul și originea culturii medievale de mai târziu?

a. epoca merovingiană;

b. epoca Abbasidă;

c. renașterea carolingiană;

d. epoca Iconoclastă.

25. Ce tipuri de școli cunoașteți care aparțin sistemului de învățământ patronat de Biserică în Evul Mediu timpuriu?

- a. Departamentale;
- b. Episcopale;
- c. Senioriale;
- d. Mănăstirești;
- e. Parohiale;
- f. Regale.

26. Ce scop postulează concepția pedagogică medievală drept finalitate a educației?

- a. frumusețea fizică;
- b. mântuirea sufletului;
- c. dezvoltarea intelectuală;
- d. realizarea profesională.

27. Ce presupunea educația creștină?

- a. Lupta continuă a trupului cu ispitele trupești;
- b. O educație severă, dramatică care implică renunțări, sacrificii și suferințe.

28. Ce loc ocupă valorile morale, intelectuale și științifice în concepția educațională?

- a. valorile morale sunt dominante;
- b. valorile intelectuale și științifice sunt considerate mai importante.

29. Ce știți despre Universitatea medievală. Comentați pe scurt.

Referințe bibliografice

1. BĂTLAN, I. *Introducere în istoria și filosofia culturii*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995.
2. BRAUSTEIN, F., PEPIN, J.F. *Ghid de cultură generală*. București: Editura Orizonturi, 1991.
3. DRÂMBA, O. *Istoria culturii și civilizației*. Vol. 1-4. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1987, 1990, 1995.
4. DRÂMBA, O. *Incursiuni în civilizația omenirii*. Vol.1-2. București: Editura Excelior Multi Press, 1998.
5. GULIAN, C. *Bazele istoriei și teoriei culturii*. București: Editura ARSR 1975.
6. HUIZINGA, I. *Amurgul Evului Mediu*. București: Editura Univers, 1960.